

стресостійкості Коннора – Девідсона-10 (CD-RISC-10): апробація у хворих на анкілозивний спондиліт. *Український ревматологічний журнал*, 2020. № 2, С. 66–72. DOI: <https://doi.org/10.32471/rheumatology.2707-6970.80.15236>

9. Selye H. (1974). *Stress without Distress*. Philadelphia: J. B. Lippincott Co. 148 p.

10. Tarafdar M., Cooper C. L., Stich J.-F. The technostress trifecta. *Information Systems Journal*. 2015. Vol. 25, No. 2. P. 103–132. DOI: [10.1111/isj.12046](https://doi.org/10.1111/isj.12046)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-631-0-23>

Калугіна Д. Д.

студентка 4-го курсу спеціальності «Психологія»

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Науковий керівник: Мігіна С. В.,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ГОТОВНОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ДО СТВОРЕННЯ СІМ'Ї

У сучасному українському суспільстві, яке переживає наслідки війни, соціально-економічну нестабільність та кризу інституту сім'ї, особливої актуальності набуває дослідження проблеми психологічної готовності сучасної молоді до створення сім'ї. За статистичними даними, у 2025 році в Україні було зареєстровано 165 587 шлюбів та 124 785 розлучень; при цьому на 10 укладених шлюбів припадає близько 7 розлучень. Статистика свідчить про те, що більшість розривань шлюбів припадає на перші роки подружнього життя, що пов'язано з недостатньою психологічною підготовкою молодих людей до виконання сімейних ролей, розподілу обов'язків та вирішення конфліктів [7].

Особливо вразливою категорією залишається студентська молодь, у якій відбувається активне формування життєвих цінностей, рольових установок та готовності до сімейного життя. Попри значну увагу науковців до шлюбно-сімейних відносин (О. С. Язвинська, Н. Є. Хлопоніна, Л. М. Пучкова, О. С. Кочарян, О. В. Волошок та ін.),

психологічні чинники готовності сучасної молоді до створення сім'ї в умовах воєнного часу вивчені недостатньо

Аналіз наукових джерел по даній проблемі показує, що психологічна готовність молоді до створення сім'ї є складним інтегративним утворенням, що формується під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників та передбачає оволодіння системою знань, умінь і навичок, необхідних для усвідомленого вибору шлюбного партнера й ефективного виконання сімейних ролей. У структурі психологічної готовності до шлюбу, як зазначає М.І. Мушкевич, виокремлюють взаємопов'язані компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційно-регулятивний, поведінковий та соціально-рольовий [3].

Мотиваційно-ціннісний компонент відображає ставлення до сім'ї як до базової життєвої цінності та сформованість мотивації до її створення. Когнітивний компонент охоплює систему знань щодо соціальних, моральних, правових і психологічних аспектів сімейного життя. Емоційно-регулятивний компонент визначається здатністю до емоційної саморегуляції, емпатії та конструктивної взаємодії. Поведінковий компонент включає соціально-комунікативні навички та вміння самоорганізації. Соціально-рольовий компонент відображає уявлення про сімейні ролі та очікування щодо партнера [3].

Важливим чинником успішного сімейного життя є усвідомлений вибір шлюбного партнера. У психологічній науці ця проблема розглядається в межах різних підходів, які досліджували зарубіжні класики Е. Фромм, Б. Адамс, Р. Сентерс та інші. Найбільш структурованою є концепція Б. Мурстейна «Стимул-Цінність-Роль», яка пояснює, що стосунки розвиваються поетапно і проходять три стадії. На першій, стимульній стадії, людина звертає увагу на зовнішність, соціальний статус, поведінку. Важливу роль тут відіграє і самооцінка, і попередній досвід. На другій, ціннісній стадії, партнери починають обговорювати свої погляди на життя, сім'ю, обов'язки – і вирішують, чи підходять вони одне одному. На третій, рольовій стадії, уже перевіряється, як люди взаємодіють у реальному житті і чи можуть вони нормально будувати спільний побут і стосунки [6].

Розглянуті стадії вибору партнера є важливою складовою формування сімейних стосунків, однак психологічна готовність до шлюбу визначається ширшим колом факторів. На готовність молоді до шлюбу та сімейного життя впливає низка взаємопов'язаних факторів, серед яких науковці виокремлюють соціально-економічні, психологічні, соціально-культурні, освітні та особистісні чинники.

Соціально-економічні фактори включають матеріальне забезпечення, стабільність доходів, зайнятість і житлові умови, що формують базові передумови створення сім'ї. За класифікацією В. А. Сисенка,

найскладнішим є період перших років подружнього життя (0-4 роки), коли відбувається адаптація партнерів до нових ролей і побутових умов [2].

В умовах війни соціально-економічні труднощі посилюються через втрату житла, міграцію та нестабільність доходів, що знижує рівень готовності молоді до створення сім'ї.

Психологічні фактори пов'язані з емоційним станом особистості: тривожністю, стресом та відчуттям небезпеки, які ускладнюють прийняття рішень щодо сімейного життя. Як зазначає Т.Яніцка-Панек, війна зумовлює нові виклики для сім'ї, пов'язані з розлукою та емоційним навантаженням [4].

Соціально-культурні фактори формують уявлення про сім'ю через вплив батьківської сім'ї та соціального середовища. Як зазначають Л. Строкач та Т. Захарчук, саме сімейний клімат взаємини батьків і рольові моделі визначають уявлення молоді про майбутнє сімейне життя [5]. Додатковий вплив мають соціальні мережі, які можуть як формувати реалістичні, так і ідеалізовані уявлення про стосунки.

Наступним важливим чинником є освітні та особистісні характеристики, які визначають рівень знань, навичок і сформованість таких якостей, як відповідальність, емоційна зрілість і здатність до самоконтролю. Емоційна зрілість є важливою умовою побудови гармонійних сімейних стосунків і передбачає вміння регулювати емоції, розуміти партнера, йти на компроміси та брати відповідальність за власні дії. В умовах сучасної нестабільності та стресових ситуацій здатність до емоційної рівноваги набуває особливого значення для готовності до шлюбу.

Важливим чинником є також трансформація ціннісних орієнтацій сучасної молоді: поряд із традиційною орієнтацією на створення сім'ї посилюється прагнення до особистісної самореалізації та професійного розвитку. Це відображає зміну пріоритетів у сучасному суспільстві. Як зазначає І. Д. Бех, моральні цінності стають регулятором поведінки лише за умови їхнього переходу у практичні дії; саме інтеграція цінностей у структуру особистості сприяє формуванню її зрілості та відповідального ставлення до життя, зокрема сімейного [1].

Таким чином, готовність молоді до створення сім'ї визначається сукупністю взаємопов'язаних чинників: особистісних і освітніх (емоційна зрілість, відповідальність, комунікативні навички), соціально-культурних (сімейні моделі, вплив соціальних мереж), соціально-економічних (матеріальна стабільність, житлові умови) та психологічних (стресостійкість, здатність до підтримки партнера). У сучасних умовах війни їхня реалізація ускладнюється, що впливає на відтермінування рішень молоді до шлюбу та сімейних стосунків.

Отже, слід зазначити, що психологічна готовність молоді до створення сім'ї формується під впливом комплексу взаємопов'язаних чинників, серед яких ключову роль відіграють особистісна зрілість, система ціннісних орієнтацій, рівень емоційної саморегуляції, соціальний досвід та уявлення про сімейні ролі. Важливе значення також має здатність до усвідомленого вибору шлюбного партнера, що передбачає поступовий перехід від емоційного сприйняття до узгодження життєвих цінностей і перевірки реальної сумісності у взаємодії.

У сучасних умовах соціальної та воєнної нестабільності процес формування сімейних установок у молоді ускладнюється, оскільки зростає рівень психологічного напруження, посилюється відчуття невизначеності щодо майбутнього та знижується суб'єктивне переживання безпеки. Це, у свою чергу, впливає на життєві пріоритети молоді та часто зумовлює перенесення рішень щодо створення сім'ї на пізніший період.

Список використаних джерел:

1. Власенко О. Роль моральних цінностей у розвитку особистості. *Проблема духовності сучасної молоді: реалії та перспективи*. 2007. С. 11–13.
2. Мельничук Т. Психологічні закономірності формування економічних відносин у молодого подружжя. *Досвід України та країн Європейського Союзу у вирішенні актуальних проблем психології в сучасних соціально-політичних умовах*. 2016. С. 92–96.
3. Мушкевич М. Психологія молодшої сім'ї : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. С. 12–14.
4. Потапчук Є., Потапчук Н. Психологічні ресурси родини в умовах війни. *Psychology Travelogs*. 2024. № 1. С. 190–199. URL: <https://doi.org/10.31891/pt-2024-1-18>.
5. Потапчук Н. Д., Карпова Д. Є. Вплив батьківської сім'ї на формування дитини як майбутнього сім'янина. *Габітус*. 2023. № 45. С. 254–258.
6. Федоренко Р. Психологія сім'ї : навч. посіб. 3-тє вид. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. С. 146–149.
7. Opendatabot. Шлюби та розлучення в Україні 2025. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/marriage-divorce-2025>.